

állomáshelyén, de Zimmer alezredes szerint egyáltalában nem összeférhetetlen természetű, 1831-ben így jellemzi Bolyai Jánost:⁶¹ „Semmi sem észlelhető ebből a veszekedő hajlamból vagy elviselhetetlenségből, ellenkezőleg *inkább félénk és nagyon jóindulatú embernek ismert*”. De vessünk egy pillantást az 1831. évről és az 1832. évről szóló minősítési lapjaira is. Mindkettőben megtaláljuk, hogy takarékos, nem iszik, nem kártyázik, nem csinál adósságot. Ugyanakkor azonban a következőket is olvashatjuk:

<i>1831-ben</i>	<i>1832-ben</i>
<i>Kedélyalkata : csendes és jó-indulatú</i>	<i>nagyon ingerlékeny és indulatos</i>
<i>Magatartása</i>	
<i>a polgársággal : jó</i>	<i>ismeretlen</i>
<i>a csapattestnél : jó és tisztelettel viseltetik előljárói iránt</i>	<i>kerül minden érintkezést a tisztekkel</i>
<i>alantasaival : jó</i>	<i>szófukar</i>
<i>Játékos-e : nem</i>	<i>szenvédélyes sakkjátékos és sok időt fordít erre a hajlamára</i>

Nem feltűnő, hogy egy év alatt a csendes és jóindulatú ember nagyon ingerlékennyé és indulatosná vált? Vajon miért került 1832-ben minden érintkezést tisztársaival, holott azelőtt jó bajtársi viszonyt tartott fenn velük, és feljebbvalóival is tiszteletteljesen viselkedett? Ugyan mi csoda gondolatokat akart elfelejteni a sakk mellett az, aki azelőtt egyáltalában nem volt játékos?

Világos, hogy az érzékeny kedélyű Bolyai Jánost valami súlyos csapás érte ebben az időben, olyasvalami, amit az ő éles logikájú, de a világ dolgaiban járatlan, alapjában naiv elméje képtelen volt felfogni. Ennek megértésére tudnunk kell, hogy Bolyai Farkas 1831-ben már nagyjából befejezte *Tentamen* című, latin nyelvű könyvének a kéziratát és az volt a kívánsága, hogy fia ennek függelékeként közölje felfedezését. Ez meg is történt: Bolyai János műve, az

A P P E N D I X.

SCIENTIAM SPATII *absolute veram* exhibens:
a veritate aut falsitate Axiomatis XI Euclidei
(a priori haud unquam decidenda) in-
dependentem; adjecta ad casum fal-
sitatis, quadratura circuli
geometrica.

Auctore JOHANNE BOLYAI de eadem, Geometrarum
in Exercitu Caesareo Regio Austriaco Ca-
strensium Capitaneo.

---

5. ábra

Appendix (Eüggelék) néven ismert korszakalkotó munka, a Tentamen első kötetében 1832-ben megjelent.

Az *Appendix* különlenyomata azonban előbb lett kész, mint maga a Tentamen, úgyhogy *Farkas* az *Appendix* különlenyomatát már 1831. június 20-án elküldhette Gaussnak egy levél kíséretében, amelyben röviden összefoglalta az *Appendix* tartalmát. A Gauss-szal való levelezés megszakadása következtében bizonyára nehéz szívvel megírt levél így kezdődik:⁶² „Nagyrabecsült Gauss! Bocsásd meg, hogy háborgatlak óriás pályádon: tarts egy kis szünetet és ajándékozz egy percet a barátságoknak.” Majd fiáról írva így végzi: „Az ő kérésére küldöm e művecskét hozzád: légy szíves ítéld meg éles, átható szemekkel és magas véleményedet kímélet nélkül írd meg válaszdobban, melyet epedve